

ارایه الگوی تلفیقی مکان‌یابی ویژه گردشگری ورزشی با بکارگیری سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) و روش رویهم‌گذاری لایه‌ها (IO)

هومن بهمن‌پور^{۱*}، محمد طاهری حسین‌آبادی^۲

۱- گروه محیط زیست، دانشکده فنی و مهندسی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

۲- گروه تربیت بدنی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

h.bahmanpour@srbiau.ac.ir

چکیده

در این تحقیق تلاش گردیده تا مکان‌های مناسب برای توسعه گردشگری ورزشی در شهرستان شاهرود شناسایی شوند. بدین منظور، از سیستم اطلاعات جغرافیایی و تکنیک رویهم‌گذاری لایه‌ها، به عنوان ابزاری مناسب برای ارزیابی سرزمین استفاده گردید. بدین ترتیب پس از تعیین منابع اکولوژیکی منطقه، لایه‌های اطلاعاتی در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰ تهیه و از طریق نرم‌افزار ArcGIS نسخه ۹.۲ اقدام به رویهم‌گذاری گردید. این تحقیق در شش مرحله انجام پذیرفت. پس از تهیه نقشه‌های شیب، جهت و ارتفاع، از طریق رویهم‌گذاری آنها نقشه شکل زمین تهیه گردید و در ادامه، با رویهم‌اندازی لایه‌های شکل زمین، کاربری اراضی، خاک، پوشش گیاهی و حیات‌وحش نقشه نهایی واحدهای زیست محیطی بدست آمد. سپس، مدل اکولوژیکی گردشگری متمرکز و گسترده، به منظور مقایسه و تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفت. با توجه به نتایج، منطقه مطالعاتی از پتانسیل بالایی به منظور توسعه گردشگری به ویژه از نوع گسترده برخوردار است. ۶۸/۸٪ از منطقه مطالعاتی در کلاس ۱ و ۱۹/۱٪ نیز در کلاس ۲ از گردشگری متمرکز قرار گرفته‌اند. همچنین؛ ۹۳/۲٪ از منطقه در کلاس ۱ و ۵/۳٪ نیز در کلاس ۲ گردشگری گسترده قرار می‌گیرند. در مجموع، ۱۳/۶٪ نیز در کلاس ۳ قرار داشته که نشانگر حساسیت اکولوژیکی بالا و عدم بهره‌مندی از شرایط مناسب به منظور توسعه گردشگری می‌باشد و در زون حفاظتی قرار می‌گیرد. در پایان، فعالیت‌های گردشگری مناسب برای هر زون پیشنهاد گردید.

کلمات کلیدی: گردشگری ورزشی، سیستم اطلاعات جغرافیایی، ارزیابی توان اکولوژیکی، رویهم‌گذاری لایه‌ها

۱- مقدمه

به منظور دستیابی به اهداف توسعه پایدار، ارزیابی توان زیست محیطی به عنوان مطالعه‌ای پایه و اساسی در آمایش سرزمین و یک اقدام ضروری برای انجام فرآیند توسعه متناسب با قابلیت‌های زیست محیطی در هر منطقه، مطرح است (۲۵). ارزیابی توان اکولوژیک سرزمین، رابطه میان اثرات اقتصادی - اجتماعی و تغییرات کاربری اراضی را به منظور پایش توسعه پایدار، بیان می‌کند (۳۹). در واقع ارزیابی توان اکولوژیک ابزاری به منظور تعیین و مشخص نمودن پتانسیل‌ها و انواع کاربری‌هایی است که یک سرزمین به‌طور طبیعی می‌تواند از آنها بهره‌مند باشد (۶).

با وجود آنکه تعریف اولیه از «توسعه پایدار» توسط کمیسیون برانتلند^۱ در سال ۱۹۸۷ ارائه گردید، ولیکن تا به امروز تعاریف متعددی از این عبارت صورت گرفته است. در سال ۱۹۹۲ در کنفرانس ریو، توسعه پایدار را تلفیقی از سه رکن «زیست محیطی»، «اجتماعی» و «اقتصادی» دانستند، که تا به امروز نیز پا بر جا است و براساس آن هر نوع توسعه‌ای نیازمند توجه به سه مقوله مذکور است (۲۸ و ۳۷). در بسیاری از مناطق، به ویژه مناطقی که از طبیعت ویژه و منحصر بفردی برخوردارند،

1 - Brundtland Commission, 1987